

NIKA PAVLETIĆ

ANALIZA GLASOSLOVNIH NAPAK GOVORCEV MAKEDONŠČINE PRI UČENJU SLOVENŠČINE

COBISS: 1.02

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.27.2.05](https://doi.org/10.3986/JZ.27.2.05)

V prispevku je predstavljena primerjava glasoslovnega sistema slovenščine in makedonščine, na podlagi katere je narejena analiza napak govorcev makedonščine pri učenju slovenščine kot tujega jezika na glasoslovni ravnini. V raziskavi je sodelovalo 20 študentov Univerze na Primorskem, ki so govorniki makedonščine. Analiza zajema variante izgovora *v* in *l*, izgovor *e* in polglasnika pred *r* in upoštevanje premene po zvonečnosti. Rezultati so sistematično predstavljeni v preglednicah, analiza pa vključuje tudi razlago in izvor izgovornih napak.

Ključne besede: glasoslovje, slovenščina kot tuji jezik, makedonščina, tuji govorniki

An Analysis of Phonetic Errors by Macedonian Speakers Learning Slovenian

This article compares the phonologies of Macedonian and Slovenian, based on which it analyzes phonological errors by Macedonian speakers learning Slovenian as a foreign language. Twenty Macedonian-speaking students at the University of Primorska were included in the research. The analysis includes pronunciation variants of *v* and *l*, pronunciation of *e* and schwa before *r*, and pronunciation of voicing alternations. The results are systematically presented in tables. The analysis also includes an explanation and sources of pronunciation errors.

Keywords: phonetics, Slovenian as a foreign language, Macedonian, foreign speakers

1 UVOD

S slovenščino kot tujim jezikom se učeči se najpogosteje srečajo v svoji odrasli dobi, zato je najmočnejši prenos iz prvega jezika na ravni fonetike, ki se kaže v tujem naglasu (Požgaj Hadži – Ferbežar 2012: 149). Materni govorniki bodo razumeli tudi izreke, ki so precej oddaljeni od idealne jezikovne uresničitve, pri tem pa bodo najbolj negativno odreagirali na tuj naglas, saj ga »prenašajo« najslabše in so nanj tudi najbolj občutljivi (Pirih Svetina 2003: 24). Pri učenju tujega jezika je glasoslovna ravnina najzahtevnejša in obenem najbolj zapostavljena, zato je na vseh stopnjah jezikovnega učenja del pouka nujno posvetiti glasoslovju oz. pravilni izreki. Pravilni izgovor je zanemarjen iz različnih razlogov (Mildner 1999: 13): učencem se pogosto zdi, da je sporazumevanje možno kljub slabemu izgovoru, mnogo učiteljev ni nikoli popolnoma usvojilo pravilnega izgovora tujega jezika, ki ga poučujejo, zato slabega izgovora ne prepoznajo ali ga ne znajo popraviti. Posebej problematični so glasovi, katerih artikulacija se zelo razlikuje od tistih v maternem jeziku učečih se, zanemarjanje tega segmenta (tako učitelja kot učečih

se) pa lahko vodi v fosilizacijo napak na glasoslovni ravnini, ki jih je pozneje zelo težko odpraviti.

V zadnjem času se večja števila tujcev, ki se iz različnih razlogov učijo slovenščino, med njimi pa je čedalje več govorcev makedonščine kot prvega jezika. Z analizo težav govorcev makedonščine pri učenju slovenščine se je ukvarjala že Lidija Arizankovska (2009), ki ugotavlja, da se napake pojavljajo na vseh jezikovnih ravninah, največ težav pa povzročajo usvajanje sistema sklanjatev, ki ga makedonščina ne pozna, stopnjevanje pridevnikov in prislovov (makedonski analitični model nasproti slovenskemu sintetičnemu), izražanje svojine s pomočjo pridevniške besede in besedni red. Na glasoslovni ravnini je zelo problematičen naglas, in sicer naglasni tip in naglasno mesto. Težavna, predvsem pri izgovoru, sta tudi fonema *v* in *l* na začetku in na koncu besede ter pred soglasnikom, pri pisanju pa pogosto prihaja do zamenjave teh dveh grafemov v omenjenih položajih (Arizankovska 2009: 28).

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA: PRIMERJAVA SLOVENSKEGA IN MAKEDONSKEGA GLASOSLOVNEGA SISTEMA

»Obvladovanje diferencialnih posebnosti obeh jezikov je predpogoj za uspešno usvajanje tujega jezika,« ugotavlja Arizankovska (2015: 80). Kontrastivni prikaz slovenskega in makedonskega glasoslovnega sistema tako predstavlja izhodišče za našo analizo, saj izpostavlja glavne razlike med jezikovnim sistemoma, ki pri učenju tujega jezika pogosto povzročajo težave. Govorna interferenca se pojavlja predvsem na ravni fonetične uporabe, njene vzroke pa je treba iskati v fonoloških sistemih izvornega in ciljnega jezika (Požgaj Hadži 2002: 35). Primerjava glasoslovnih sistemov slovenščine in makedonščine je nujen korak pri zaznavanju in predvidevanju problematičnih mest. S tem se tudi uzaveščajo razlike med sistemoma, zato je napake lažje odpravljati, kar omogoča hitrejše doseganje sporazumelne zmožnosti (Požgaj Hadži – Ferbežar 2012: 149).

Ena izmed ključnih razlik med slovenskim in makedonskim glasoslovnim sistemom se pokaže že pri številu fonemov: slovenski glasoslovni sistem obsega 29 fonemov (8 samoglasnikov in 21 soglasnikov), makedonski pa 31 (5 samoglasnikov in 26 soglasnikov).

2.1 Samoglasniki

Preglednica 1: Samoglasniki slovenskega knjižnega jezika (Toporišič 2004: 48)

	Sprednji	Srednji	Zadnji
Visoki	i		u
Sredinski	e		o
	ɛ	ə	ɔ
Nizki		a	

Preglednica 2: Samoglasniki makedonskega knjižnega jezika (Bojkovska idr. 2008: 102)

	Sprednji (предни)	Srednji (средни)	Zadnji (задни)
Visoki (високи)	и		у
Sredinski (средни)	е		о
Nizki (ниски)		а	

Slovenski samoglasniški sestav temelji na fonološkem nasprotju med širokim in ozkim *e*-jevskim in *o*-jevskim samoglasnikom, prostim oz. svobodnim mestom naglasa in fonološkosti trajanja pri jakostno naglašeni samoglasnikih (prim. *bràt* : *brát*, *kùp* : *kúp*). Slovenski samoglasniki se izgovarjajo brez reduciranja, tj. jasno, odprto in navzven. So tudi edini fonemi, ki so v slovenščini naglašeni, mesto naglasa pa je sorazmerno nepredvidljivo – naglasa se v slovenskem knjižnem jeziku večinoma naučimo skupaj z besedo. Samoglasniki so lahko naglašeni in dolgi (*í é ê á ô ó ú*), naglašeni in kratki (*í è à ò ù*) ter nenaglašeni in kratki (*i e a ə o u*). Ozka *é* in *ó* sta v slovenskem jeziku veliko bolj pogosta kot široka *ê* in *ô* (Tivadar – Batista 2019: 19; Tivadar 2004: 31).

Samoglasniki se v makedonskem knjižnem jeziku izgovarjajo jasno in z minimalnimi spremembami zaradi vpliva sosednjih glasov, zato makedonski jezik uvrščamo med jezike brez samoglasniške asimilacije. Za makedonski samoglasniški sistem je značilno, da ni distribucijskih omejitev, kar pomeni, da se samoglasniki lahko pojavijo v vseh položajih, tj. pred oz. za skoraj vsakim soglasnikom in samoglasnikom ne glede na položaj v besedi. Tako kot v slovenščini so tudi v makedonščini samoglasniki vedno naglašeni in tvorijo jedro zloga. Nenaglašeni samoglasniki se v knjižnem govoru ne reducirajo. Količnostna nasprotja so se pri makedonskih samoglasnikih izgubila (prim. Labroska 2012; Panovska-Dimkova 2010: 45; Sawicka – Spasov 1997: 51).

Soglasnik *p* je v makedonskem knjižnem jeziku v določenih položajih zlogotvoren, in sicer med dvema soglasnikoma (*црква*), na začetku besede pred soglasnikom (*рж*), v besednem sestavu s predpono, ki se končuje na samoglasnik (*за'ржи*), na meji med predpono, ki se končuje na samoglasnik in soglasnik (*по'рти*) in na koncu besede v nekaterih tujih samostalnikih (*жанр*). Z opuščajem (apostrofof) ' je označen, ko je zapisan na začetku besede in mu sledi soglasnik (*рбет*) ter na morfološki meji za predpono, ki se končuje na samoglasnik (*за'ржи*), brez apostrofa pa se zapisuje, kadar se nahaja med dvema soglasnikoma (*дрво*). Polglasnik je sicer prisoten v veliko makedonskih narečjih, vendar je označen kot obrobni pojav, v makedonskem knjižnem jeziku pa je strogo omejen na turcizme, nekatere priimke in variante nekaterih leksemov¹ (Panovska-Dimkova 2010: 50; Minova-Āurkova 2007: 22; Sawicka – Spasov 1997: 50). V nasprot-

¹ Polglasnik se pojavlja tudi pri izgovoru nekaterih krajšav, npr. mak. *СРМ* [sərəmə] (Sawicka – Spasov 1997: 50).

ju z makedonščino je polglasnik fonem slovenskega knjižnega jezika in pogosto problematičen tako za matere kot za tuje govorce. Izgovarja se na sredini ustne votline, pri tem pa je ustna votlina nevtralna – ne jezik ne ustnice nimajo posebej izrazitih gibov. Polglasnik v slovenskem črkopisu nima svoje črke. V knjižnem jeziku ga zapisujemo s črko *e*, pred *r* ga zapisujemo le na koncu besede (izjema je beseda *žanr* [žanər]), če *r* ne sledi zvočnik, npr. *grm* [gər̩m]. Polglasnik, zapisan z *e*, pri pregibanju pogosto izpade, zato tak polglasnik imenujemo tudi neobstojni polglasnik. Polglasnik je lahko naglašen (*pès*) ali nenaglašen (*miníster*) (Horjak 2019: 40; Tivadar – Batista 2019: 20).

Značilnost makedonskega samoglasniškega sistema je tudi pojav samoglasniških nizov. Gre za t. i. samoglasnike v neposrednem stiku, ki ne poznajo distribucijskih omejitev, kar pomeni, da se skupaj lahko pojavljajo vsi samoglasniki. Tukaj ločimo dve skupini: (1) pri stiku med predpono ali členkom z osnovno besedo je meja med samoglasnikoma jasna, pri izgovoru pa se delita vsak v svoj zlog, npr. *се едно* (*se-edno*), *заака* (*za-aka*) itd.; (2) na sredini in na koncu besede se samoglasnika izgovarjata skupaj kakor en dolg glas. Tako je npr. pri glagolih iz a-skupine v 3. osebi množine v sedanjiku in določnem pretekliku, npr. *викаат*, *викаа* [vikāt, vikā], pa tudi v nekaterih drugih primerih, npr. *снаа*, *змии*, *чиу* [snā, zmī, čī] (Koneski 2004: 97; Sawicka – Spasov 1997: 59).

2.2 Zvočniki

Preglednica 3: Zvočniki slovenskega knjižnega jezika (Toporišič 2004: 74)

Po mestu ožine	Nosni	Ustni		
		Drnsni	Jezični	
			nepretrgani	pretrgani
ustnični	m	v		
zobnovenčni	n		l	r
nebni		j		

Preglednica 4: Zvočniki makedonskega knjižnega jezika (po Bojkovska idr. 2008: 104; Minova-Ćurkova 2007: 24–26)

Način tvorbe	Mesto tvorbe			
	ustnični (уснени)	zobnovenčni (забновенечни)	venčni (венечни)	trdonebni (тврдопечени)
vibrirajoči (вибранти)			p	
drsniki (глајдови)		л		ј
nosniki (назални)	м	н		њ
lateralí (латерали)			љ	

Slovenski zvočniški sestav šteje šest glasov, makedonski pa sedem. Makedonščina pozna še glasova *ʌ* in *ɐ*, ki ju v slovenščini ni. Ena izmed ključnih razlik je tudi ta, da je glas *v* v slovenščini zvočnik, medtem ko v makedonščini spada med nezvočnike. V slovenskem knjižnem jeziku zvočniki spadajo med glasove srednje odprtostne stopnje in ne vplivajo na zvonečnost pred njimi stoječih nezvočnikov, torej so zvonečnostno nevtralni, prim. *treti* – *dreti*, *satje* – *sadje*, *tvoj* – *dvoj*, niti nimajo ustreznih nezvonečih parnih glasov (izjema je zvočnik *v*, ki ima v določenem glasovnem okolju nezvonečo položajno varianto [ʌ]). Nekateri zvočniki poznajo pri izgovoru več variant, kar pomeni, da posamezen fonem lahko v sosesčini drugega fonema spremeni izgovorno obliko (zvočniške variante) (SP 1 Pravila 1994: 81; Šeruga Prek – Antončič 2014: 137).

Zvočniki imajo v makedonskem knjižnem jeziku določene distribucijske omejitve: pojavljajo se izključno v položaju ob samoglasniku ali drugem zvočniku. Nikoli ne stojijo med dvema nezvočnikoma ali junkturo in nezvočnikom. Če se zvočnik v takem glasovnem okolju vseeno pojavi, je podvržen vokalizaciji, lahko pa soglasniški sklop razpade ali se reducira. Razpad soglasniških sklopov s pomočjo samoglasnikov je v sodobnem makedonskem knjižnem jeziku omejen samo na določene morfonološke tipe, npr. *-zm* → *-zam* (*realizam*, *idealizam*), *-mp* → *-map* (*memap*, *lumap*) (Koneski 2004: 101; Sawicka – Spasov 1997: 69–74).

V slovenščini poznata največ variant zvočnika *l* in *v*, v makedonščini pa je najbolj varianten fonem *ʌ*.

Položajni izgovor /l/ v slovenskem knjižnem jeziku:

- *l* pred samoglasnikom izgovarjamo kot [l], npr. *lipa* [lipa];
- *l* med dvema samoglasnikoma izgovarjamo kot [l], npr. *kolo* [kolo];
- *l* pred soglasnikom in za samoglasnikom izgovarjamo kot dvoglasniški u [u], npr. *molč* [moʎk], *pol kile* [poʎ kile], pri časovnem prislovu *pol* pa kot [l], npr. *pol enih* [pol enih];
- *l* v izglagolskih izpeljankah *-lc-*, *-lk-*, *-lč-*, *-lšk-*, *-lstv-* izgovarjamo kot [ʌ], npr. *bralca*, *bralka*, *bralčeva*, *bralski*, *bralstvo* [braʎca, braʎka, braʎčeva, braʎski, braʎstvo];²
- *l* na koncu besede izgovarjamo kot [ʌ] pri deležnikih na *-l* (*hodil* [hodiʌ]), večini samostalnikov moškega spola v imenovalniku in enako glasečem se tožilniku ednine (*stol* [stoʎ]), nekaterih samostalnikov ženskega spola (*misel* [misʌ]), večini pridevnikov (*bel* [beʌ]);
- morfemski *-ol-* v besedah izgovarjamo kot [oʎ], npr. *volč* [voʎk];
- *l* se v zvezi *-ln-* skoraj vedno izgovarja kot [l], npr. *kopalnica* [kopalnica];
- *l* v prevzetih besedah vedno izgovarjamo kot [l], npr. *intelektualci* [intelektualci];
- črkovni sklop *lj* se pred samoglasnikom izgovarja ločeno, tj. *l + j*, npr. *Ljubljana* [Ljubljana];
- *l* v črkovnem sklopu *lj* pred soglasnikom ali na koncu besede izgovarjamo kot mehčani *l* [lʲ], npr. *Poljska* [polʲska], *prijatelj* [prijaʲtelʲ] (Tivadar – Batista 2019: 22; Šeruga Prek – Antončič 2014: 149).

Grafem *ʌ* v makedonščini označuje mehki soglasnik, ki se razlikuje od trdega *ʌ*. Glas *ʌ* govorcem makedonščine pri učenju slovenščine ne predstavlja posebnih

2 Pri izgovoru pripon *-lc-* in *-lk-* si lahko v večini primerov pomagamo tudi tako, da preverimo, ali beseda pomeni kaj živega (ʌ-jevski izgovor) ali neživega (l-jevski izgovor), npr. [drsaʎka] 'ženska, ki drsa' in [drsalka] 'drsalni čevlji' (Šeruga Prek – Antončič 2014: 148).

težav, saj se v transliteraciji zapisuje s črkama *l* in *j*, zato je ta glas bolj problematičen v makedonskem standardnem jeziku; ali se določena beseda piše z *љ* (npr. *љубов*) ali z *lj* (npr. *uljada*). Sklop *lj* se izgovarja povezano, pri čemer se *l* pred *j* zmehča, zato je trda izgovarjava *l + j* napačna (Pravopis na makedonskiot jazik 2017: 13; Mino-va-Āurkova 2007: 28). Glas *l* je fonem z največjim številom alofonov. V makedonskem knjižnem jeziku obstajata dve varianti izgovora *l*, in sicer zobno-dlesnični in dlesnični izgovor – *l* oz. trdi *l* (тврдо *л*) in polmehki *l* (полумекко *л*). Makedonski trdi *l* je trši od t. i. srednjeevropskega (zahodnoevropskega) *l*,³ polmehki *l* pa je trši kakor *љ* v srbsčini. Trdi *l* se izgovarja v položaju pred zadnjimi samoglasniki, pred soglasniki in na koncu besede, vrh jezika pa se pri izgovoru dotika samo zgornjih sekalcev: *la* (*лав*), *lo* (*лои*), *lu* (*лут*). Polmehki *l* se izgovarja v položaju pred *j* in sprednjimi samoglasniki (sem spada tudi *љ*, ki se v vseh položajih izgovarja mehko), sprednji del jezika pa se pri izgovoru dotika zobnega venca: *li* (*лице*), *le* (*лет*), *lj* (*фотелја*) (Panovska-Dimkova 2016: 7–8; 2010: 55–56).

Fonem /v/ je v slovenskem govornem knjižnem jeziku najbolj varianten in pravorečno težaven fonem. V osnovi pozna v variante [v], [w], [ʌ] in [ʊ], v današnjem knjižnem govoru pa obstajajo še fakultativne variante, in sicer izgovor predloga *v*, izgovor pred drsnikom /r/ in /l/ (*vlada*, *vreme* [wlada/ulada, wreme/ureme], fonetično vprašljiva pa je tudi podoba (pred)soglasniških variant, zvenečega [w] in nezvenečega [ʌ] (Tivadar 1999: 341–342).

Položajni izgovor /v/ v slovenskem knjižnem jeziku:

- v pred samoglasnikom izgovarjamo kot *v*, npr. *vino* [vino];
- v med dvema samoglasnikoma izgovarjamo kot *v*, npr. *Slovenija* [Slovenija];
- v pred soglasnikom in za samoglasnikom izgovarjamo kot soglasniški in dvoglasniški *u* [ʊ], saj ta varianta fonema /v/ skupaj s samoglasnikom pred seboj tvori dvoglasnik, npr. *kovček* [kouček];
- v na koncu besede za samoglasnikom in pred premorom izgovarjamo kot dvoglasniški *u* [ʊ], npr. *siv* [siʊ];
- ustnično-ustnični zveneči v [w] izgovarjamo pred zvenečim nezvočnikom, npr. *vzajemno* [wzajemno], pred zvočnikom,⁴ npr. *vlada*, *vreme*, *vnetje* [wlada, wreme, wnetje], za zvočnikom, npr. *obrv* [obɔrw], in kadar stoji na začetku besede pred zvenečim nezvočnikom ali zvočnikom in se znajde na meji dveh besed, od katerih se prva ne končuje na samoglasnik, npr. *pred vlado* [predwlado];
- ustnično-ustnični nezveneči v [ʌ] izgovarjamo pred nezvenečim nezvočnikom, npr. *vpis* [ʌpis], kadar stoji na začetku besede pred nezvenečim nezvočnikom in se znajde na meji dveh besed, od katerih se prva ne končuje na samoglasnik, npr. *ob vpisu* [oʌpisu];
- v besedah, ki se začenjajo s predponskim *u*, se ta izgovarja kot [u], [w] ali [ʌ], npr. *udariti* [udariti/wdariti/ʌdariti];

3 T. i. srednjeevropski *l* se izgovarja tudi v slovenščini, zato je izgovor slovenskega *l* za makedonske govorce pogosto težaven, izgovorne napake, predvsem pretrd izgovor, pa je zelo težko odpraviti (Pavletić 2019).

4 Tivadar (1999: 359) opozarja, da je izgovor fonema /v/ pred drsnikom /r/ in /l/ normativno sporen, saj bi moral biti dopuščen (vsaj kot varianta) zobno-ustnični izgovor. Raziskava je pokazala, da tako spikerji in novinarji (profesionalni govorniki) kot tudi drugi govorniki pred drsnikom /r/ in /l/ v vzglasnem položaju zelo pogosto izgovarjajo [v].

- predlog *v* se v knjižnem jeziku vedno izgovarja povezan z naslednjo besedo, vendar ne zobno-ustnično, kot se v pogovornem jeziku; odvisno od glasovne sosesčine se lahko izgovarja kot [ʋ], [w] ali [ʋ], npr. v *banki* [wbanki], *je v Iraku* [jeʋiraku], *v hiši* [mhiši] (Tivadar – Batista 2019: 22; Šeruga Prek – Antončič 2014: 151–154; Toporišič 2004: 77–78).

2.3 Nezvočniki

Preglednica 5: Nezvočniki slovenskega knjižnega jezika (Toporišič 2004: 82)

Po načinu tvorbe	Po mestu tvorbe							
	ustnični		zobni		zadlesnični		mehkonebni	
	nezven.	zven.	nezven.	zven.	nezven.	zven.	nezven.	zven.
zaporniki	p	b	t	d			k	g
priporniki	f		s	z	š	ž	h	
zlitniki			c		č	dž		
			sičniki		šumevci			

Preglednica 6: Nezvočniki makedonskega knjižnega jezika (po Bojkovska idr. 2008: 104)

Način tvorbe	Mesto tvorbe				
	ustnični (уснени)	zobnovenčni (забновенечни)	venčni (венечни)	trdonebni (тврдопечени)	mehkonebni (меконепчени)
zaporniki (преградни)	б, п	д, т			г, к
priporniki (теснински)	в, ф	з, с	ж, ш		х
zlitniki (преградно-теснински)		с, ц	ц, ч	ќ, ѓ	

Nezvočniki so glasovi najmanjše odprtostne stopnje, delijo pa se na tri skupine: zaporniki, priporniki in zlitniki. Slovenski knjižni jezik ima 15 zvočnikov, makedonski pa 19, saj vsebuje še glas *ɸ* in glasove *ќ*, *џ* in *с*, ki jih slovenščina ne pozna. Fonem /dž/ obstaja v obeh jezikih, le da v slovenščini nima svojega grafema, v makedonščini pa ga označuje grafem *џ*. Tako v slovenščini kot v makedonščini se nezvočniki delijo tudi glede na zvonečnost: na zvoneče in nezvoneče. Brez ustreznega zvonečega para so v slovenskem knjižnem jeziku *f*, *c* in *h*, ki imajo samo zvoneče variante. Nezvočniki so z akustičnega vidika najšibkejši glasovi, imajo pa odločilno vlogo pri določenih distribucijskih značilnostih v makedonščini. Zanje je ravno tako značilna opozicija zvonečih in nezvonečih parov, glas *x* edini nima svojega zvonečega para (Sawicka – Spasov 1997: 87). V glasovnem nizu prihaja pri nezvočnikih do premene po zvonečnosti. »Nezvoneče nezvočnike izgovarjamo v več položajih kakor zvoneče, saj jih imamo ne le pred samoglasniki in zvočniki, temveč še na koncu besede pred premorom, pa tudi na koncu ene besede pred drugo, ki se začinja s samoglasnikom ali zvočnikom« (SP 1 Pravila 1994:

85). Premena po zvonečnosti deluje regresivno, kar pomeni, da desni glas vpliva na levega; pred nezvenečim nezvočnikom vedno izgovarjamo nezveneči nezvočnik, pred zvenečim zvenečega (*glasba* [glazba]), nezveneče nezvočnike pa izgovarjamo tudi na koncu besede pred premorom (Toporišič 2004: 83). Makedonski pravopis je fonetičen, zato se glasovne spremembe odražajo tako v govorjeni kot v pisni obliki, npr: *руба* – *руб-* + *-че* > *рунче*, *сват* – *сват-* + *-ба* > *свадба*, *тежок* – *теж-* + *-ко* > *тешко* itd., obstaja pa tudi nekaj izjem, ki odstopajo od pravila, npr. *вторник*, *крадци*, *бегство*. Zveneči soglasniki se v položaju na koncu besede izgovarjajo nezveneče, npr. *дојдов* [dojdoɸ], *нож* [noʃ], *ориз* [oris] itd. (Bojkovska idr. 2008: 105).

Glas *ɸ* v standardni makedonščini spada med zveneče nezvočnike, njegov nezveneči par predstavlja glas *ɸ*, pri premeni po zvonečnosti pa se obnaša drugače kot ostali nezvočniki. V položaju za nezvenečim soglasnikom v besedi ne povzroča regresivne asimilacije po zvonečnosti, kakor je značilno za ostale soglasnike, temveč lahko *ɸ* podleže progresivni asimilaciji, npr. [sɸoj], [tɸoj], lahko pa izgovor ostane nespremenjen, npr. [svoj], [tvoj]. Na besedni meji je situacija enaka: glas *ɸ* zvonečnostno ne vpliva na nezveneči soglasnik na koncu predhodne besede, npr. [let vo mesto] (Labroska 2012: 84–85). Kljub temu da je glas *ɸ* med nezvočniki, Koneski ugotavlja, da ima *ɸ* določene zvočniške lastnosti, saj zvočniki in *ɸ* ne vplivajo na predhodne nezveneče glasove. Sledeči nezveneči soglasnik na zvočnike ne vpliva, vpliva pa na glas *ɸ*, ki v takih položajih preide v *ɸ* oz. v glas blizu *ɸ* (Koneski 2004: 126). To nakazuje variantnost fonema /v/ in kompleksnost tega vprašanja, kar poudarjata tudi Sawicka in Spasov, saj je med *ɸ* in *ɸ* večja razlika kakor samo v zvonečnosti; že z vidika artikulacije je *ɸ* sorazmerno močen glas, medtem ko je *ɸ* najšibkejši nezvočnik (Sawicka – Spasov 1997: 109).

3 METODOLOGIJA RAZISKAVE

V članku želimo prikazati osnovna glasoslovna odstopanja pri govornikih makedonščine, ki se učijo slovenščino kot tuji jezik. Za preverjanje odstopanj od knjižne norme na glasoslovni ravni je bilo sestavljeno krajše besedilo, ki vsebuje predvidena težavna mesta. Besedilo je prebralo 20 rojenih govorcev makedonščine, študentov na Univerzi na Primorskem, ne da bi ga prej videli oz. se nanj pripravili. Študenti so besedilo prebrali v študijskem letu 2017/2018, in sicer med zimskim izpitnim obdobjem. Z njihovo privolitvijo je bilo besedilo posneto, analiza pa je bila opravljena na podlagi slušne percepcije, saj ni bila uporabljena strojna oprema. Pred snemanjem so vsi anketirani študenti opravili izpit pri predmetu Slovenski jezik kot drugi/tuji jezik – osnovna raven (A1), ki ga Univerza na Primorskem izvaja za tuje študente. V okviru predmeta so študentje obiskovali 60 ur slovenščine v skupini za govorce slovanskih jezikov.⁵

⁵ Več o učenju slovenščine kot tujega jezika na Univerzi na Primorskem v Šumenjak – Volk 2020.

Besedilo za glasoslovno analizo je vključevalo problematična mesta, predvsem izgovorne razlike med jezicoma, ki so bile izbrane na podlagi kontrastivne analize slovenščine in makedonščine, pa tudi izkušenj iz pedagoške prakse. Analizirane glasove lahko razdelimo v štiri skupine, in sicer izgovor *v*, izgovor *l*, izgovor ozkega *e* in polglasnika pred *r* in upoštevanje premene po zvonečnosti, analiziranih pa je bilo 15 kategorij: izgovor *v* na začetku besede pred soglasnikom, izgovor *v* pred soglasnikom znotraj besede, izgovor predloga *v*, izgovor deležnika na *-l*, izgovor *l* pred soglasnikom za poimenovanje osebe, izgovor *l* pred soglasnikom za poimenovanje stvari, izgovor *l* na koncu besede, izgovor istomorfemskega *-ol-*, izgovor *l* pred samoglasnikom, izgovor *e* pred *r*, izgovor zlogotvornega *r*, izgovor polglasnika ob *r*, upoštevanje premene po zvonečnosti in izgovor zvonečih glasov v položaju na koncu besede.

Cilji raziskave so bili:

- kontrastivna obravnava slovenskega in makedonskega glasoslovnega sistema, ki služi kot izhodišče za prepoznavanje glasoslovnih razlik med jezicoma;
- prikaz in analiza izgovornih napak, ki so pri učenju slovenščine problematične za govorce makedonščine;
- prikaz vzrokov in izvorov napačnega izgovora, kar predstavlja temelj za pripravo ustreznega gradiva za odpravljanje izgovornih napak.

4 PREDSTAVITEV IN ANALIZA REZULTATOV

V preglednicah so predstavljeni rezultati glasoslovne analize govorcev makedonščine. Za vsako analizirano kategorijo je posebej izdelana preglednica, ki vsebuje analizirane primere, število vseh odgovorov, število in delež pravih odgovorov ter število in delež napačnih odgovorov. Pod vsako preglednico je interpretacija rezultatov, ki ugotavlja, zakaj je prišlo do (ne)natančnega izgovora določenih glasov.

Preglednica 7: Izgovor *v* na začetku besede pred soglasnikom

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>vpisal</i>	20	9	45 %	11	55 %
<i>ysi</i>	20	12	60 %	8	40 %
<i>vnetje</i>	20	4	20 %	16	80 %
<i>vdreti</i>	20	10	50 %	10	50 %
<i>vsako</i>	20	7	35 %	13	65 %

Pri izgovoru *v* na začetku besede pred soglasnikom so se pri vseh primerih pojavile napake. Največ napačnih odgovorov se je pojavilo pri besedah *vnetje* (16-krat) in *vdreti* (10-krat), kjer so anketiranci *v* prebrali kot [v], ter *vpisal* (11-krat) in *vsako* (13-krat), kjer so anketiranci *v* prebrali kot [f]. Pri vseh primerih je napačen izgovor posledica negativnega jezikovnega prenosa, saj se *v* v makedonščini pred

zvočniki in zvenečimi soglasniki v izgovarja kot [v], npr. *влече, вбие*, pred nezvenečimi soglasniki pa kot [f], npr. *вторник*.

Preglednica 8: Izgovor v pred soglasnikom znotraj besede

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>povsod</i>	20	8	40 %	12	60 %
<i>življenje</i>	20	11	55 %	9	45 %

Pri izgovoru *v* pred soglasnikom se je v obeh primerih pojavilo veliko število napačnih odgovorov (*povsod* 12-krat, *življenje* 9-krat). Ponovno se je pokazal negativni jezikovni prenos iz makedonščine, saj so anketiranci v besedi *povsod* v prebrali nezveneče, torej kot [f], v besedi *življenje* pa kot [v].

Preglednica 9: Izgovor v na koncu besede

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>naslov</i>	20	4	20 %	16	80 %
<i>Titov</i>	20	6	30 %	14	70 %
<i>domov</i>	20	8	40 %	12	60 %
<i>kozličkov</i>	20	6	30 %	14	70 %

Anketiranci so *v* na koncu besede najpogosteje prebrali kot [f] (*naslov* 16-krat, *Titov* 14-krat, *kozličkov* 12-krat), pri primerih *domov* in *kozličkov* pa je nekaj anketirancev v prebralo kot [v] (*domov* 4-krat, *kozličkov* 2-krat). Bistveno večje število anketirancev je torej *v* na koncu besede prebralo kot [f], kar kaže na negativni jezikovni prenos iz makedonščine. V makedonščini se zveneči soglasniki na koncu besede izgovarjajo nezveneče, *φ* pa predstavlja nezveneči par *β*.

Preglednica 10: Izgovor predloga v

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>v šolo</i>	20	4	20 %	16	80 %
<i>v trgovino</i>	20	7	35 %	13	65 %
<i>v Ukrajino</i>	20	6	30 %	14	70 %
<i>v Anglijo</i>	20	5	25 %	15	75 %

Med neustreznimi odgovori pri izgovoru predloga *v* sta se pokazali dve večji skupini napak: izgovor predloga *v* kot [v] ali [f] in izgovor predloga *v* ločeno od besede, kot [və]. Ločeni izgovor se je pokazal v vseh štirih primerih (*v šolo* 6-krat, *v trgovino* 4-krat, *v Ukrajino* 8-krat, *v Anglijo* 7-krat), anketiranci pa so ga izgovorili kot [v]. Pri izgovoru predloga *v* skupaj z besedo so pred samoglasniki in zvenečimi soglasniki anketiranci predlog *v* prebrali kot [v] (*v Ukrajino*

6-krat, v *Anglijo* 8-krat), pred nezvenečimi soglasniki pa kot [f] (v *šolo* 10-krat, v *trgovino* 9-krat). Pri tem se je kot posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine pokazala premena po zvonečnosti $\sigma - \phi$, saj so anketiranci pred samoglasniki in zvonečimi soglasniki predlog *v* prebrali kot [v], pred nezvenečimi soglasniki pa kot [f].

Preglednica 11: Izgovor *e* pred *r*

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>cerkve</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>večerov</i>	20	0	0 %	20	100 %

Pri izgovoru *e* pred *r* ni bilo niti enega pravilnega odgovora (*cerkve* 20-krat, *večerov* 20-krat), saj so vsi anketiranci namesto ozkega *e* izgovarjali bodisi sredinski bodisi široki *e*. Pri tem gre za negativni jezikovni prenos, saj makedonščina ne loči ozkih in širokih glasov, pač pa se izgovarja sredinski *e*.

Preglednica 12: Izgovor $\partial + r$

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>virtu</i>	20	2	10 %	18	90 %
<i>trg</i>	20	4	20 %	16	80 %
<i>prvič</i>	20	5	25 %	15	75 %

Pri izgovoru $\partial + r$ večina anketirancev ni izgovorila polglasnika, temveč je *r* izgovarjala zlogotvorno z jasno izraženo močnejšo vibracijo. Napačen izgovor se je pojavil v vseh primerih (*virtu* 18-krat, *trg* 16-krat, *prvič* 15-krat), kar je posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine, saj makedonski knjižni jezik ne pozna polglasnika in se *r* izgovarja zlogotvorno z močnejšo vibracijo.

Preglednica 13: Izgovor neobstojnega polglasnika pred *r*

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>kopske</i>	20	1	5 %	19	95 %
<i>decembrskih</i>	20	2	10 %	18	90 %

Večina anketirancev polglasnika ob *r* ni izgovorila. Napačen izgovor se je pojavil v obeh primerih (*kopske* 19-krat, *decembrskih* 18-krat), namesto polglasnika pa so anketiranci pred *r* izgovarjali *e*, npr. [koperske], ali *r* z močnejšo vibracijo (zlogotvorno). Gre za negativni jezikovni prenos iz makedonščine, ki ne pozna polglasnika, zato se *r* izgovarja zlogotvorno.

Preglednica 14: Izgovor deležnika na -l

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>obul</i>	20	3	15 %	17	85 %
<i>bil</i>	20	1	5 %	19	95 %
<i>dovolil</i>	20	3	15 %	17	85 %
<i>delal</i>	20	2	10 %	18	90 %
<i>počival</i>	20	3	15 %	17	85 %

Deležnik na *-l* poznata tako slovenščina kot makedonščina; v obeh jezikih se uporablja za tvorbo preteklika (v makedonščini za tvorbo nedoločnega preteklika in preteklo-prihodnjega pripovednega časa) in pogojnika. Po obliki so si deležniki na *-l* v obeh jezikih podobni (npr. slov. gledal – mak. гледал), vendar se razlikujejo po izgovoru končnega *l*, kar se kaže tudi v odgovorih anketirancev, ki so ga večinoma prebrali kot [l]. Napačen izgovor se je pojavil v vseh primerih (*obul* 17-krat, *bil* 19-krat, *dovolil* 17-krat, *delal* 18-krat, *počival* 17-krat), saj so ga anketiranci prebrali kot [l], v večini primerov tudi pretrdo, kar je posledica negativnega jezikovnega prenosa, saj se končni *l* v deležnikih v makedonščini bere kot trdi [l].

Preglednica 15: Izgovor istomorfemskega -ol-

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>jabolka</i>	20	2	10 %	18	90 %
<i>volk</i>	20	1	5 %	19	95 %
<i>poln</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>čoln</i>	20	0	0 %	20	100 %

Pri izgovoru *l* v morfemskem sklopu *-ol-* se je pojavilo veliko število napak; večina anketirancev je prebrala trdi *l* (*jabolka* 18-krat, *volk* 19-krat, *poln* 20-krat, *čoln* 20-krat). Gre za negativni jezikovni prenos iz makedonščine, kjer se *l* v glasovnem zaporedju *-ol-* izgovarja trdo. Poleg tega pa tako slovenščina kot makedonščina poznata iste oblike leksemov *jabolka*, *volk*, *poln* in *čoln*, saj je v obeh jezikih prišlo do razvoja glasovnega zaporedja *-ol-* iz psl. zlogotvornega **l̥*, ki se enako zapisuje, vendar različno izgovarja (Šekli 2018: 122).

Preglednica 16: Izgovor *l* pred soglasnikom za poimenovanje osebe

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>gledalci</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>poslušalkami</i>	20	0	0 %	20	100 %

Pri izgovoru *l* pred soglasnikom za poimenovanje oseb so bili vsi odgovori napačni (*gledalci* 20-krat, *poslušalkami* 20-krat), saj so vprašani *l* izgovorili kot trdi *l*. To je posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine, kjer se *l* vedno izgovarja kot [l], trdost oz. mehkost pa je odvisna od sosednjih glasov.

Preglednica 17: Izgovor *l* na koncu besede

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>bel</i>	20	1	5 %	19	95 %
<i>vesel</i>	20	0	0 %	20	100 %

Pri izgovoru *l* na koncu besede se je pojavil samo en pravilen odgovor, večina je bila napačnih (*bel* 19-krat, *vesel* 20-krat). Anketiranci so *l* na koncu besede prebrali kot trdi [l], kar je posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine, kjer se *l* na koncu besede bere kot trdi [l].

Preglednica 18: Izgovor *l* pred soglasnikom za poimenovanje stvari

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>kopalke</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>drsalke</i>	20	0	0 %	20	100 %

Vsi anketiranci so *l* pred soglasnikom za poimenovanje stvari sicer prebrali kot [l], vendar pretrdo (*kopalke* 20-krat, *drsalke* 20-krat), kar je posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine. V teh primerih gre za slovensko jezikovno specifikko, saj igra izgovor pomensko razločevalno vlogo: leksema *kopalke* in *drsalke* z izgovorom [l] pomenita stvar (kopalno obleko in obutev za drsanje), z izgovorom [ɹ] pa osebo (ženske, ki se kopajo oz. ki se drsajo).

Preglednica 19: Izgovor *l* pred samoglasnikom

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>labod</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>bolan</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>poleti</i>	20	0	0 %	20	100 %
<i>letu</i>	20	0	0 %	20	100 %

Vsi anketiranci so *l* pred samoglasnikom izgovorili sicer kot [l], vendar pretrdo (*labod* 20-krat, *bolan* 20-krat, *poleti* 20-krat, *letu* 20-krat). Posebej trd izgovor se je pokazal pred samoglasniki *a*, *o* in *u*, kar je posledica negativnega jezikovnega prenosa iz makedonščine, saj se v položajih pred *a*, *o* in *u* izgovarja trdi *l*, pred sprednjima samoglasnikoma *e* in *i* pa polmehki *l*, ki je trši od slovenskega *l*.

Preglednica 20: Izgovor zvenečih soglasnikov v položaju na koncu besede

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>laž</i>	20	20	100 %	0	0 %
<i>labod</i>	20	20	100 %	0	0 %
<i>zob</i>	20	20	100 %	0	0 %

Izgovor zvenečih glasov v položaju na koncu besede se ni pokazal kot problematičen, saj so vsi anketiranci izgovorili ustrezne nezveneče pare. Pri tem gre za pozitivni prenos iz makedonščine, saj se v makedonščini zveneči glasovi v položaju na koncu besede ravno tako izgovarjajo nezveneče oz. z ustreznimi nezvenečimi pari.

Preglednica 21: Izgovor premene po zvenečnosti

Primer	Vseh odgovorov	Pravilni odgovori	Delež	Napačni odgovori	Delež
<i>kdo</i>	20	20	100 %	0	0 %
<i>sladkorjem</i>	20	20	100 %	0	0 %
<i>predsednik</i>	20	4	20 %	16	80 %

Pri upoštevanju premene po zvenečnosti se niso pokazala posebna odstopanja, saj so anketiranci večinoma izgovarjali ustrezne nezveneče pare. To je posledica pozitivnega jezikovnega prenosa, saj tudi makedonščina pozna premeno po zvenečnosti, ki pa je v primerjavi s slovenščino prisotna tudi v zapisu, razen redkih izjem, ko pride do premene premena po zvenečnosti samo v izgovoru, ne pa tudi v zapisu: *мрaвкa* [mraฟka], *бeгcтвo* [bekstvo], *нaдeжтa* [nadeštа] itd. Napačni odgovori so se pojavili v primeru *predsednik* (16-krat), ki so ga anketiranci napačno izgovorili kot [presednik], saj so pri izgovoru izpustili glas *d*, zato ni prišlo do zlitja glasov.

5 SKLEP

Rezultati kažejo, da je za govorce makedonščine pri učenju slovenščine kot tujega jezika najbolj problematičen izgovor glasov *v* in *l*. Izgovor *v* pred samoglasnikom ni predstavljal posebne težave, medtem ko so anketiranci *l* v položaju pred samoglasnikom, posebej pred *a*, *o* in *u*, izgovarjali pretrdo. Napačen izgovor *l* se je pojavil tudi v deležnikih na *-l*, izgovoru istomorfemskega *-ol-* in izgovoru *l* na koncu besede, ki so ga anketiranci najpogosteje izgovarjali kot [l], v večini primerov tudi pretrdo. Problematičen je tudi izgovor *v* pred soglasnikom, izgovor *v* v položaju na koncu besede in izgovor predloga *v*, saj so ga anketiranci pod vplivom prvega jezika večinoma izgovarjali kot [v] in niso izgovarjali ustreznih variant. Upoštevanje premene po zvenečnosti se za makedonske govorce ni izkazalo kot

problematično, saj se premena po zvonečnosti pojavlja tudi v makedonščini. Problematičen je bil izgovor polglasnika, vendar ne izgovor samega glasu, ki je za govorce makedonščine artikulacijsko nezahteven, temveč njegov izgovor ob *r*. Večina anketirancev pred *r* ni izgovorila polglasnika, ampak je *r* izgovorila zlogotvorno, z jasnejšo močnejšo vibracijo, kar je posledica prenosa iz makedonščine, kjer je *r* lahko zlogotovoren. Pri kontrastivni analizi makedonščine in slovenščine na glasoslovnih ravni se je pokazalo še veliko odprtih vprašanj; za posebej zapleteno se je izkazalo vprašanje naglasa, ki pa zaradi obsega problematike ni bilo zajeto v raziskavo. Anketiranci so napačno naglaševali pod vplivom makedonščine (*ime, zêlo, kêmija, geogrâfija, natakârica* idr.), ki ima (razen nekaj izjem) predvidljivo naglaševanje, in sicer na tretjem zlogu od konca besede. Poleg naglasa je v nadaljnjih raziskavah smiselno analizirati samoglasniško kolikost, ki je makedonščina sicer ne pozna, ima pa v slovenščini v veliko primerih pomenskorazločevalno vlogo. Rezultati glasoslovne analize utirajo pot za nadaljnje raziskovalno delo na tem področju in nudijo osnovo za izdelavo didaktičnih gradiv in vaj za odpravljanje napak za skupino govorcev z makedonskim izhodiščnim jezikom, saj je tovrstnega gradiva izredno malo (na tem mestu velja omeniti učbenik *Fonetika 1* (Tivadar – Batista 2019), v katerem so predstavljene osnove slovenskega glasoslovja s fonetičnimi vajami). Kot didaktični pripomoček bi bil zelo uporaben priročnik s fonetičnimi vajami in vajami za odpravljanje izgovornih napak, ki bi bil prilagojen potrebam specifične skupine govorcev.

VIRI IN LITERATURA

- Arizankovska 2015** = Lidija Arizankovska, Slovnica slovenskega jezika kot tujega jezika za govorce makedonščine, v: *Slovnica in slovar – aktualni jezikovni opis 1*, ur. Mojca Smolej, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2015 (Obdobja 34), 75–83.
- Arizankovska 2009** = Lidija Arizankovska, Slovenščina kot tuji jezik – težave, s katerimi se srečujejo govorci makedonščine, v: *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, ur. Marko Stabej, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009 (Obdobja 28), 27–32.
- Bojkovska idr. 2008** = Stojka Bojkovska idr., *Opšta gramatika na makedonskiot jazik*, Skopje: Prosvetno delo, 2008.
- Horjak 2019** = Luka Horjak, Akustična analiza polglasnika: ob osemdesetletnici izida Orisa slovenskega knjižnega izgovora Franceta Bezlaja, v: *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest*, ur. Hotimir Tivadar, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019 (Obdobja 38), 39–47.
- Koneski 2004** = Blaže Koneski, *Gramatika na makedonskiot literaturen jazik*, Skopje: Prosvetno delo Ad-Skopje – Redakcija Detska radost, 2004.
- Labroska 2012** = Veselinka Labroska, Od fonetsko-fonološkite osobenosti vo makedonskiot i vo slovenečkijot jazik, *Context: Review for Comparative Literature and Cultural Research = Kontekst: spisanie za komparativna kniževnost i kulturološko istraživanje* 10 (2012), 81–93.
- Mildner 1999** = Vesna Mildner, Odpravljanje izgovornih napak v maternem in tujem jeziku, v: *Skripta 3: zbornik za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika*, ur. Marja Bešter, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 1999, 13–21.
- Minova-Āurkova 2007** = Liljana Minova-Āurkova, *Gramatika na makedonskiot standarden jazik za stranci = Grammar of the standard Macedonian language for foreign speakers*, Štip: 2. Avgust S, 2007.

- Panovska-Dimkova 2010** = Iskra Panovska-Dimkova, *Praktikum po pravopis so pravogovor na makedonskiot literaturnen jazik*, Skopje: Iskra Panovska-Dimkova, 2010.
- Panovska-Dimkova 2016** = Iskra Panovska-Dimkova, *Za trite tipa na l vo makedonskiot jazik i nivnoto beleženje*, v: *XLII Međunarodna naučna konferencija na XLVIII Međunaroden seminar za makedonski jazik, literatura i kultura*, Skopje: Univerzitet Sv. Kiril i Metodij, 2016, 7–17, http://ukim.edu.mk/dokumenti_m/2015-48_seminar-42_MNK.pdf (dostop 18. 11. 2020).
- Pavletić 2019** = Nika Pavletić, *Slovenščina kot tuji jezik pri govorcih hrvaščine, bosanščine, srbščine in makedonščine: analiza odstopanj od slovenske knjižne norme na izbranih jezikovnih ravlinah: magistrsko delo*, Fakulteta za humanistične študije Univerza na Primorskem, Koper, 2019.
- Pirih Svetina 2003** = Nataša Pirih Svetina, *Napaka v ogledalu procesa učenja tujega jezika, Jezik in slovstvo* 48.2 (2003), 17–26.
- Požgaj Hadži 2002** = Vesna Požgaj Hadži, *Hrvaščina in slovenščina v stiku = Hrvatski i slovenski u kontaktu*, Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2002.
- Požgaj Hadži – Ferbežar 2012** = Vesna Požgaj Hadži – Ina Ferbežar, *Tudi to je slovenščina, v: Izzivi kontrastivnega jezikoslovja = Izazovi kontrastivne lingvistike*, ur. Vesna Požgaj Hadži, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2012, 139–149.
- Pravopis na makedonskiot jazik 2017** = *Pravopis na makedonskiot jazik: vtoro izdanie*, ur. Elena Jovanova-Āurovska – Gordana Vojneska, Skopje: Institut za makedonski jazik Krste Misirkov – Kultura, 2017.
- Sawicka – Spasov 1997** = Irena Sawicka – Ljudmil Spasov, *Fonologija na sodreniot makedonski standarden jazik*, Skopje: Detska radost, 1997.
- SP 1 Pravila 1994** = *Slovenski pravopis 1: pravila*, ur. Jože Toporišič idr., Ljubljana: DZS, 1994.
- Šekli 2018** = Matej Šekli, *Tipologija lingvogenez slovanskih jezikov*, Ljubljana: Založba ZRC, 2018.
- Šeruga Prek – Antončič 2014** = Cvetka Šeruga Prek – Emica Antončič, *Slovenska zborna izreka*, Maribor: Aristej, 2014.
- Šumenjak – Volk 2020** = Klara Šumenjak – Jana Volk, *Raba izbranih samostalnikov 1. ženske sklanjatve pri tujih študentih UP*, v: *Mikro in makro: pristopi in prispevki k humanističnim vedam ob dvajsetletnici UP FHŠ 2*, ur. Irena Lazar – Aleksander Panjek – Jonatan Vinkler, Koper: Založba Univerze na Primorskem, 2020, 461–479.
- Tivadar 1999** = Hotimir Tivadar, *Fonem /v/ v slovenskem govorenem knjižnem jeziku, Slavistična revija* 47.3 (1999), 341–361.
- Tivadar 2004** = Hotimir Tivadar, *Fonetično-fonološke lastnosti samoglasnikov v sodobnem knjižnem jeziku, Slavistična revija* 52.1 (2004), 31–48.
- Tivadar – Batista 2019** = Hotimir Tivadar – Urban Batista, *Fonetika 1*, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019.
- Toporišič 2004** = Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor: Obzorja, 42004.

POVZETEK

An Analysis of Phonetic Errors by Macedonian Speakers Learning Slovenian

Macedonian speakers encounter problems at all linguistic levels when learning Slovenian as a foreign language. Teaching proper pronunciation is often pushed into the background and phonetic errors should already be eliminated at the early stage of learning to prevent them from becoming fossilized quickly and remaining permanent. This article presents and analyzes the most frequent phonetic errors made by Macedonian speakers. The study included twenty students from the University of Primorska that were native Macedonian speakers, and it covered the pronunciation of *v* and *l* in various positions, the pronunciation of *r* and schwa, and the pronunciation of voicing alternations. The results show that Macedonian speakers have the most difficulty pronouncing *v* and *l*

before a consonant and in a word-final position, they pronounce the *l* too hard, and they have problems pronouncing schwa and syllabic *r*. Incorrect pronunciation results from a negative linguistic transfer from Macedonian, in which *v* is either pronounced as *v* or its voiceless counterpart *f*, and *l* is pronounced velarized in front of *a*, *o*, and *u* and in final position, and non-velarized before *e* and *i*, but still more velarized than in Slovenian. Standard Macedonian does not have schwa, and so the respondents did not pronounce it, and they pronounced *r* in such positions syllabically. They had the least problems with the pronunciation of *v* and *l* in front of a vowel and the pronunciation of phonological alterations.